

ВИВЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ЕТНОГЕНЕЗУ ДЕЯКИХ ВИДІВ ЧЛЕНИСТОНОГИХ –ДЕСТРУКТОРІВ З МЕТОЮ ПОКРАЩАННЯ УМОВ ПРАЦІ ЛЮДЕЙ ПРАЦЮЮЧИХ В ГАЛУЗІ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ.

Пітак О.Я., Єршов Д.І.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

В роботі розглядаються питання впливу масового розмноження чисельності комах на умови праці робітників лісового господарства та нові технології впливу на чисельність комах. Лісова ентомологія часто вивчає членистоногих, з точки зору шкідливості впливу їх популяції на розвиток інших біосферних популяцій, але не завжди досліджується взаємозв'язок між доцільністю оцінки загрози виду та повноцінним вивченням особливостей конкретного виду комах. На сьогоднішні в Україні фіксуються сталі цикли вибухового розмноження короїдів, що призводить до зниження якості лісових ресурсів. Останній раз це відбувся в 2016 році. Ця проблема має велике значення не тільки для України, але й для більшості країн Євразії та країн Північної Америки, де відбуваються те ж саме.

Цю проблематику ми розглянули на прикладі комах короїду-типографу (*Ips tyrographus*) та короїду непарного західного (*Xyleborus dispar*), що є дуже схожими за ентомологією видами. Сьогодні короїд-типограф широко відомий як шкідник ялинкових насаджень в Україні, але ж він ще виконує важливу роль, як деструктор, що поєднує різні ланцюги лісових екосистем. Натомість короїд непарний західний пошкоджує цілком здорові дерева, та тим самим викликає значні проблеми в лісозаготівельній галузі та сільському господарстві навіть без вибухоподібного зростання кількості цього виду. До останнього часу були невідомі обставини, що викликали циклічність зростання кількості популяції, але в 2009 році було підтверджено, що кількість особин цих видів напряму пов'язана з багаторічною сонячною активністю. Прогнозування чисельності шкідників вже можливе за допомогою супутникових модулів, наприклад MODIS/TERRA що допомагають визначити початок різкого зростання кількості популяцій, та прогнозувати, яким видом шкідників вражена ділянка лісу, виходячи з пори року та часу розмноження шкідників.

Кількість працівників лісового господарства не пов'язана з багаторічними циклами розмноження комах-шкідників, що призводить в роки вибухового зростання кількості до перевтомлення персоналу, котрий вимушений працювати по 12 годин в день. Виникає необхідність терміново відшукувати додаткові кошти на оплату позачергових видатків та понадлімітного використання ресурсів та додаткове залучення людей. Це можливо попередити широким застосуванням новітніх засобів прогнозування та впровадження системних засобів для більш гнучкого фінансового забезпечення необхідних засобів боротьби шляхом накопичування ресурсів на протязі «спокійних» років. Це значно зекономить біологічні, трудові та економічні ресурси.